

УДК 631.584:633. “312”

БІНАРНІ (МІЖВИДОВІ) ПОСІВИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР В СУЧАСНОМУ ЗЕМЛЕРОБСТВІ

Сендецький В.М., к.с.-г.н.

*(Прикарпатська державна сільськогосподарська дослідна станція Інституту
сільського господарства Карпатського регіону НААН,
e-mail: vermos2011@ukr.net)*

Козіна Т.В., к.с.-г.н.

*(Подільський державний аграрно-технічний університет,
e-mail: tana_olena@ukr.net)*

Важливим завданням вчених і практиків є вивчення та добір культур для бінарних посівів, які б позитивно впливали один на одного (явище симбіозу), пригнічували бур'яни і патогенну мікрофлору, утворюючи потужну кореневу систему і розвинену вегетативну масу, сприяли доступності поживних речовин і поліпшували родючість ґрунту.

За останні 20-30 років в Україні, Росії, Білорусії та інших країнах, особливо в органічному землеробстві, застосовують бінарні (міжвидові) посіви.

Застосування такої технології за грамотного підбору компонентів уможливорює одержувати 2 врожаї з одиниці площі. Бінарні посіви, залежно від призначення, мають різнобічне використання: в землеробстві – для сидерації; у рослинництві – покривні посіви; у бджільництві – медодайна база [1].

У своїх працях вчені Полтавської державної аграрної академії А.Поспелов, В.Самородов та К.Довбан (Білорусь), І.Шувар, В.Сендецький, І. Мельник (Україна) та ін. вказують на те, що бінарні посіви мають низку технологічних, економічних та екологічних переваг, сприяють покращенню агрофізичних, агрохімічних і біологічних властивостей ґрунту. Зокрема, вони сприяють рівномірному використанню агрокліматичних ресурсів і збільшенню стійкості сільськогосподарських культур до стресів (що особливо важливо за умов глобального потепління!), нагромадження органічних решток у ґрунті, боротьбі з бур'янами і очищенню від патогенної мікрофлори, покращують мікробіологічне різноманіття ґрунту і захищають його від ерозії, забезпечують збільшення продуктивності агрофітоценозу та економічної ефективності використання угідь [2].

У Донському аграрному університеті (Росія) розробили еколого-адаптивну систему землеробства, яка полягає у виключенні із сівозміни чорних парів і впровадженні зайнятих і сидеральних парів. Водночас традиційні одновидові посіви пропонують замінювати бінарними й максимально насичувати ними сівозміни.

Одним із варіантів є вирощування люцерни разом з озимими зерновими культурами. При цьому пропонують люцерну висівати під покрив ячменю з міжряддями 70 см. Після збирання зернової культури люцерна відростає і в такому стані перезимовує.

Після першого укусу під кутом 15-30° до напрямку рядків висівають озимину. Наступного року роздільно збирають зернові культури, соломі та надземну масу люцерни подрібнюють і розділяють на полі. До настання холодів люцерна встигає відрости, зацвітає і дає до 4 ц/га врожаю насіння.

Позитивно впливає таке поєднання на врожайність та якість зерна пшениці: її показники збільшуються відповідно на 10-12 ц/га та 2% сирової клітковини. Набуває поширення і технологія культивування соняшнику разом з викою озимою, яку висівають у рядки із соняшником за норми 400 тисяч схожого насіння на гектар. Вика сходить раніше за соняшник і є добрим орієнтиром для виконання міжрядного обробітку. Сумісний ріст в одному рядку не заважає розвитку головної культури. Водночас соняшник слугує опорою для вики, яка прикриває поверхню ґрунту і цим сприяє збереженню вологи. Унаслідок сумісного вирощування висота стебел соняшнику зменшується, але при цьому його листкова поверхня збільшується у 2,5 рази порівняно з однією видовими посівами. Усе це сприяє збільшенню врожайності соняшнику на 18-21 %.

Упродовж останніх п'яти років нами розроблені впроваджують бінарні посіви в ПФ «Богдан і К» Івано-Франківської області (директор Б.Тимофійчук). Тут у післяжнивних посівах на сидерат використовують різні суміші бобових і злакових культур, зокрема гірчицю білу, редьку олійну, гречку, вико-вівсяну сумішку, ріпак та ін. Практикують висівання люцерни у міжряддях соняшнику. Заслугує на таку увагу також сумісне висівання вики озимої і жита [3].

У 2019 році на площі 45 га було посіяно соняшник, а фазі повних сходів було посіяно в міжряддях люцерну все це дало змогу зібрати по 4,1 т/га насіння соняшнику, що на 0,46 т/га більше порівняно з контролем, і в листопаді місяці було зібрано з кожного гектара по 16,3 т зеленої маси люцерни.

Отже, побудована нами на класичних засадах землеробства, бінарна технологія може слугувати для кожного господарства – від невеличкого фермерського до найбільшого агрохолдингу.

Список літератури:

1. Поспелова А., Самородов В. Бінарна «Агроекологія». Зерно. 2019. № 5. С.128-132
2. Солома, післяжнивні рештки і сидерати – агротехнологічні елементи біологізації сучасного землеробства : монографія /Іванишин В.В., Шувар І.А., Бахмат М.І., Сендецький В.М. Танчик С. П., Центило Л. В., Бунчак О. М., Мельничук Т. В., Колісник Н. М., Тимофійчук Б. В., Мельник І. П., Шувар Б. І., Тимофійчук П. Б.// За заг. ред. І. А. Шуvara, В. М. Сендецького. – Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2020. – 292 с.
3. Сидерати в сучасному землеробстві: науково-виробниче видання (монографія) / Шувар І.А., Бердніков О.М. Центило Л.В., Сендецький В.М., та ін.; за заг. ред. І.А. Шуvara. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2015. 156 с.